І чужому научайтесь
Й свого не цурайтесь . . .

Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J. 07303
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-3740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 57. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 25-го БЕРЕЗНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MARCH 25, 1964 No. 57. VOL. LXXI.

ДЖАНСОН ЗАКЛИКАЄ ДО СТАБІЛЬНОСТИ ПЛАТЕНЬ І ЦІН

ПРЕЗИДЕНТ ПРОМОВЛЯВ ДО 12,000 ДЕЛЕҐАТІВ І ГОСТЕЙ НА КОНВЕНЦІЇ АВТОМОБІЛЬНИХ РОБІТНИКІВ

Атлантик Ситі, Н. Дж. — Президент Джансон 23-го березня ц. р. вперше виступив перед більшим збором робітників, промовляючи на річній Конвенції Спілки Об'єднаних Автомобільних Робітників в Конвенційній Залі, де зібралися 12 000 делеґатів і гостей. Присутні оваційно вітали Пре зидента, який остерігав автомобільних робітників та працедавців в автомобільній промисловості, щоб не порушували стабільности в американській економіці, вимагаючи завеликого збільшення цін на випродуковані авта або збільшення робітних платень. Президент сказав, що і робітники і працедавці не сміють задушити економічної експанзії, ставляючи неможливі до здійснення вимоги. Президент казав, що також і міжнародне становище доляра вимагає того, щоб втримати стабільність продукції. Всі присутні встали після того, як Президент сказав: „Дайте мені ваші серця і ваші думки і ваші голоси та стійте разом зі мною", та щиро оплескували промовця. Хоч Президент звертався і до робітників і до працедавців, то в дійсності слова його відносяться більше до Спілки Автомобільних Робітників, бо недавно її голова Волтер П. Рутер заявив, що автомобільні робітники будуть домагатися підвишки платень на 4.9%, бо на стільки збільшилася продуктивність їхньої праці в останніх роках. Уряд президента Джансона обстоює засаду, що збільшення платень не повинно бути більше як 3.2%. Але провідники автомобільних робітників гадають, що ця засада уряду не відноситься да них, бо автомобільна промисловість в останніх роках мала дуже великі прибутки. Працедавці можуть збільшити заробітну платню на 4.9%, не збільшуючи цін на авта. Після промови Президента голова спілки Рутер заявив, що ніщо не змінилося в пляні ним очолюваної організації домагатися збільшення платень на 4.9%. Контракт про працю мають змінювати цього літа, і тоді виявиться, на скільки слова Президента мали вплив на договірні сторони. Голова Президентської Ради Економічних Дорадників д-р Волтер В. Геллер говорив на ту саму тему, що її порушив Президент, на прийнятті Економічного Клюбу в Дітройті. Там він звертався головним чином до працедавців в автомобільній промисловості. Рутер сказав, що слова Геллера не змінять його становища в справі домагань про підвишку платень.

Громада у Філядельфії відзначила роковини Карпатської України

Філядельфія. — Місцева Українська Громада врочисто відзначила минулої суботи, 21-го березня, 25-річчя проголошення державної незалежности Карпатської України, взявши масову участь в окремій імпрезі, влаштованій з цієї нагоди Громадським Комітетом, під протекторатом Відділу УККомітету. Імпреза відбулася в авдиторії школи Бенджаміна Франкліна о год. 8-ій ввечер і в ній взяли участь колишні державні мужі Карпатської України: голова Сойму проф. Августин Штефан та член Головної Команди Карпатської Січі д-р Степан Росоха, яких публіка оваційно привітала. В мистецькій частині програми виступали оперова співачка Галина Минаїв Андреадіс з Арґентини, рецитаторка Рома Турянська з Шикаґа та об'єднані хори філядельфійського деканату Української Православної Церкви під проводом Петра Куриленка.

В Ню Йорку відбувся фестиваль українських народних танків

Ню Йорк. — В неділю, 22-го березня, тут в залі школи Вашингтона Ірвінґа о год. 3:30 по полудні відбувся великий фестиваль українських народник танків, з участю майже трьох сотень танцюристів метрополітальної округи, що приготовляються до виступу під час заплянованого Українського Дня на Світовій Виставі в Ню Йорку. Фестиваль відбувся під гаслом: „За єдність, дружбу і співпрацю української вільної молоді" і в його програмі було точно 20 більше і менше відомих українських народних танків, що їх виконали танцювальні групи і ансамблі осередку СУМА в Брукліні під проводом Я. Галатика, „Молоді українські танцюристи" під керівництвом Т. Карплюка, осередку СУМА з Йонкерсу під проводом В. Уздейчука, Українські танцювальні групи під проводом Івана Флиса та Володимира Бакада, танцюристи з Картерет під проводом пані К. Симчик, танцюристи з Гемпстек під проводом пані М. Осєненко, українська пластова група з Ню Йорку під проводом пані О. Качмарської, група осередку СУМА з Ню Йорку під керівництвом О. Ґензи. Українські танцюристи з Асторії під проводом пані Є. Оприско, пластова група з Гемпстеду під проводом Р. Петріни та інші. Виступав також український правολавний хор св. Трійці з Вестбури під керівництвом Ю. Ґураля. Вступне слово виголосив п. Роман Петріна.

А. ДОБРЯНСЬКИЙ СПІВАВ ГОЛОВНУ РОЛЮ В ОПЕРІ „ДОН ПАСКАЛЬ"

Ню Йорк. — В суботу, 21-го березня 1964-го року, корпорація ліричних мистецьких опер під дирекцією Ґрейс Панвіні і Куртіса Райса виставила в авдиторії „Фешин Артс" оперу Доніцетті „Дон Паскаль", в якій головну ролю Дона Паскаля співав відомий із багатьох виступів на українських сценах, включно із виступом в концерті опери „Відьма" з нагоди 70-ліття УНСоюзу 22-го лютого, п. Андрій Добрянський. Інші ролі виконували: Говард Дін (Доктор Малятеста), Саул Зіммел (Ернесто), Марсія Ланґ (Норіна) і Луїс Ґреко (Ун нотаро).

ПРЕОСВ. КИР ЯРОСЛАВ ГАБРО ПРО СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В АМЕРИЦІ І В СВІТІ

Під час інтервю з Преосв. Кир Ярославом Ґабром в Шикаґо. Сидять (зліва): впреп. о. пралат Володимир Паска, Преосв. Кир Ярослав Ґабро, всеч. о. Ярослав Свищук, д-р Павло Сениця і д-р Василь Маркусь.

Шикаґо. — В неділю, 8-го березня, тут заходом новозорганізованого Українського Християнського Руху в Америці відбулося цікаве інтервю з ієрархом української католицької дієцезії св. Миколая, Преосв. Кир Ярославом Ґабром, у якому Владика, відповідаючи на запити панелістів, подав ряд інформацій та виянень про становище Української Католицької Церкви в ЗДА та в світі, як і відповів на ряд питань в актуальних справах нашого церковного і національного життя, нав'язуючи до своїх вражень з Другого Ватиканського Собору в Римі. Панелістами під час інтервю були о. Ярослав Свищук, директор інформації й преси Шикаґовської єпархії, та д-р Павло Сениця і д-р Василь Маркусь. Інтервю відбулося о год. 5-ій по полудні в шкільній авдиторії, в якій опісля ред. Вол. Душник мав доповідь про українську участь у Ватиканському Соборі. Повний текст інтервю поданий на 3-ій сторінці в цьому числі „Свободи". Панель - інтервю започаткував коротким вступним словом голова Українського Християнського Руху мґр Михайло Головатий, вітаючи, при бурхливих оплесках публіки, що виповнила велику авдиторію школи св. Миколая, Преосв. Кир Ярослава Ґабра, генерального вікарія впреп. о. пралата Володимира Паску та численно заступлених представників релігійних і громадських організацій та гостей. Модератором панелю був всч. о. Ярослав Свищук.

У Ню Йорку відбувся з'їзд Об'єднання Прихильників УНР

Ню Йорк. — У суботу 21-го березня відбувся в залі катедри св. Володимира VI-ий Делеґатський З'їзд Об'єднання Прихильників Української Народньої Республіки при участи понад сотні делеґатів і гостей. На З'їзд наспіло багато привітань від різних установ та організацій, як також від багатьох осіб з різних країн Европи і Америки, а в тому й від Президії та Виконавчого Органу УНРади. З'їздом проводила президія у складі: голова — д-р І. Драбатий, заступник голови — інж. М. Каплистий і два секретарі — проф. М. Кучер і п. Заковоротний. Голова З'їзду привітав приявного президента УНР в екзилі д-ра Степана Витвицького з його 80-літтям та 55-тирічччям громадської праці.

До нових керівних органів Об'єднання обрано а) До Головної Управи Об'єднання: пп. І. Паливода, П. Шпірук, І. Шепарович, Р. Авдиковський, пані Ірина Шох, пп. П. Самойлів, М. Кучер, О. Данченко, К. Степовий, О. Клисяк, П. Панасюк, Заковоротний. б) До Контрольної Комісії: пп. І. Крамаренко, В. Діберт, І. Гаєвський, М. Нешта й М. Іваницький.

Після З'їзду о годині 6-ій відбулася Товариська Зустріч делеґатів і гостей при спільній вечері. Під час зустрічі промови виголосили м. ін. д-р Степан Витвицький і в імені голови Консисторії Української Православної Церкви в Америці архиєпископа Мстислава — протопресвітер о. Лев Весоловський.

Військово-революційна Рада в Південному В'єтнамі підтримує ген. Хана

Сайгон. — Військово-революційна Рада, покликана до життя після перевороту проти режиму Нґо Дінг Дієма та збережена й після останнього перевороту, що його перевів генерал Нґуєн Хан 30-го січня ц. р., нараджувалась вперше від того часу впродовж трьох годин і у висліді своїх нарад всіма 53-ма голосами висловила довір'я Нґуєн Ханові та обрала його на свого голову. 54-им членом тієї Військово-революційної Ради, яка покищо заступає парлямент, але насправді є дорадчим органом для прем'єра Нґуєна Хана, є сам Нґуєн Хан, який фактично править по-диктаторськи. Нґуєн Хан, повідомляючи пресу про те засідання, підкреслив, що на нього голосував також колишній голова Військово - революційної Ради ген. Доунґ Ван Мінг, який є тепер його „найвищим дорадником". Ген. Хан заповів реорганізацію тієї Ради, щоб у ній були репрезентовані всі фронтові військові з'єднання, а також т. зв. Цивільна ґвардія і Корпус самооборони — парамілітарні організації.

Японський комуніст пробив ножем американського амбасадора в Токіо

Токіо. — 19-річний, неназваний ближче японський студент пробив ножем в бедро американського амбасадора, 53-літнього Едвіна О. Райшавера, як той в минулий понеділок вполудне вийшов з будинку американської амбасади, щоб піти на другий сніданок. Службовик амбасади, який був в товаристві амбасадора, притримав атентатчика, поки надбігла японська поліція. Раненого амбасадора перевезено до недалекого шпиталю, де стверджено, що рана не загрожує його життю. Японський міністер закордонних справ Масайоші Оґіра, дізнавшись про ту подію, негайно поїхав до шпиталю, де особисто висловив раненому амбасадорові свій жаль з приводу тієї події. Японські власті твердять, що той студент був недавно звільнений з університету „внаслідку умової незбалянсованости", однак західні пресові коментатори приписують той атентат кампанії, що її вели проти амбасадора Райшавера японські комуністи та зокрема комуністичні студенти з організації „Зенґа-курен", тієї самої, що своїми авантурами і погрозами внеможливила була приїзд до Японії Д. Д. Айзенгавера. Амбасадор Райшавер, який був професором східніх мов у Гарвардському університеті і в Японії репрезентує Америку від 1961 року, плавко володіє японською мовою, має японку за дружину, разураз подорожує по Японії і є популярний між японцями.

Білоруська громада в Ню Йорку врочисто відзначила роковини незалежности Білорусі

Ню Йорк. — В неділю, 22-го березня 1964, місцева Білоруська Громада врочисто відзначила 46-ту річницю проголошення незалежности Білоруської Народної Республіки, влаштувавши з цієї нагоди відповідну імпрезу в готелі Астор. Започатковано цю імпрезу співом американського й білоруського національних гимнів, всч. о. протопресвітер Н. Лапіцкий провів молитву, промови білоруською й англійською мовами виголосили п. С. Коус і п. В. Мєляновіч та комішенер публічних подій Джеймс О'Брайєн. Прочитано окрему проклямацію, якою посадник Ню Йорку Роберт Ф. Ваґнер проголосив день 25-го березня ц. р. „Днем Білоруської Незалежности". В мистецькій частині програми виступали білоруський жіночий хор ‚Калина' під диригентурою композитора Ксавієра Борисовиця та мішаний хор під диригентурою Д. Вресова, як також солісти. З українців у цій великій врочистості братів білорусів взяли участь гол. предсідник УНСоюзу п. Й. Лисогір, гол. предсідник УРСоюзу п. Антін Батюк, ред. Вол. Душник.

● Данська княжна Анна Марія була з своїм батьком, королем Фридериком IX, на похороні грецького короля Павла I в Атенах і залишилась була там до кінця минулого тижня. Вона вернулась до 8-ої кляси гімназії до одної із шкіл в Швайцарії. Вона має 17 років і є заручена з 23-річним грецьким королем Константином.

НАЙВИЩИЙ СУД НЕ ХОЧЕ ВТРУЧАТИСЬ В СПРАВУ КОНФІСКАЦІЇ КУБОЮ МАЙНА ЗДА

Вашингтон. — Найвищий Суд рішив в минулий понеділок 23 березня, що він не може квестіонувати правосильности конфіскацій, переведених комуністичним урядом Fіделя Кастра на Кубі у відношенні до тамошнього американського майна. Найвищий Суд спірався при цьому на так званому „Акті державної доктрини" з 1897 року, який каже, що „суди одної країни не можуть розсуджувати дій уряду іншої країни, переведених в межах її власної території". Найвищий Суд ствердив, що конфіскація, чи пак вивласнення і націоналізація різнородного майна, що було власністю американської держави і американських громадян на Кубі, це діло, що його мають розв'язати дипломати, а не Найвищий Суд. Це — ствердив Найвищий Суд — справа, яка стосується міждержавних взаємин, тому її має розв'язувати виконна, а не судова влада держави. Рішення Найвищого Суду було прийняте 8 голосами проти одного. Суддя Джон Маршал Гарлян мотивував широко правничими арґументами рішення більшости Найвищого Суду, а суддя Байрон Р. Вайт мотивував протилежну думку. Справа опинилася в Найвищому Суді після того, як кубинський уряд, чи пак кубинська компанія заскаржила через свого правного заступника в ЗДА свою претенсію у відношенні до американської торговельної компанії в Ню Йорку у висоті 175 000 долярів. Ця претенсія вийшла з продажу цукру американській компанії, яка мала вивезти його до Марокко. Після того, як кубинський уряд сконфіскував той транспорт цукру, навантажений на кораблі, що стояв в кубинському порті, американська компанія підписала нову торговельну умову вже безпосередньо з кубинським урядом. Коли цукор був доставлений, одначково кубинський уряд як ота кубинська компанія домагалися заплати 175 000 долярів. Однак в міжчасі, внаслідку переведених кубинськими властями масових конфіскацій всього американського майна на Кубі, американськи уряд з свого боку заморозив всі фонди, належні Кубі і кубинським громадянам. Найвищий Суд опрокинув рішення нижчих американських судів, які відкинули були претенсії Куби, арґументуючи, що кубинські конфіскації порушили були міжнародне законодатство і тому кубинський уряд несе відповідальність за всі дальші наслідки тих конфіскацій. Рішення американського Найвищого Суду може мати поважні наслідки на торгівлю вільних країн з Кубою — з користю для Куби.

У Португалії поведено репресії проти противників режиму Салязара і Франка

Лісбона. — Португальська поліція перевела масові арештування серед противників режиму Антонія де Олівейра Салязара, які буцім-то затіяли змову скинути той режим в Португалії та скинути режим генерала Франсіска Франка в сусідній Еспанії. Португальські власті твердять, що лідер тієї опозиції генерал Гумберто Дельґадо, який свого часу кандидував був на президента Португалії і живе на еміґрації, відбув конференцію з португальськими і еспанськими комуністами, щоб разом з ними створити „національний фронт визволення" з головною кватирою в Альжирі. Дельґадо буцім-то лікується тепер в шпиталі у Празі. Португальська політична еміграція розкололась на два табори — один визнає за свого провідника названого генерала Дельґадо, який пішов „наліво" у пошуканці за союзниками в боротьбі проти режиму Салязара, — другий табір визнає за свого лідера Генріка Ґальвао, який в 1961 році захопив був корабель „Санта Марія" і тепер живе в Південній Америці; Ґальвао відкидає всяку співпрацю з комуністами.

ЗДА і Південний В'єтнам перепрошують Камбоджу за налет на її село

Пномпенг. — Уряди Південного В'єтнаму та З'єдинених Держав висловили жаль з приводу налету південно-в'єтнамського літака на село Хантреа в Камбоджі, при чому згинуло було 17 мешканців того села. Водночас ЗДА й Південний В'єтнам запротестували, що два бомбардувальники Камбоджі залетіли над південно - в'єтнамську територію та збили неозброєну стежну машину, при чому американський летун був поважно поранений, а південно-в'єтнамський згинув. Налет на село Хандреа стався саме в той день, коли до столиці Камбоджі Пномпенгу приїхав південно - в'єтнамський делеґат, ген. Гуйн Ван Као, для переговорів про природні спори та про устійнення тривкого в'єтнамсько - камбоджівського кордону. Названий південно - в'єтнамський генерал поїхав зараз до того збомбардованого села, ствердив, що це була „соромна помилка", перепросив уряд Камбоджі та обіцяв відшкодування пошкодованим. Голова Камбоджі князь Шіганук в першій хвилині загрозив скаргою до Ради Безпеки Об'єднаних Націй і не відомо, чи змінить своє становище, бо не прийняв до відома перепросин і відмовився прийняти південно - в'єтнамського делеґата. Тому можливо, що переговори між Камбоджею і Південним В'єтнамом будуть відкладені.

ДІТВОРА УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ШКОЛИ В ДЖЕРЗІ СИТІ ВШАНУВАЛА ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

„. . . І мене в сім'ї великій, в сім'ї вольній новій, не забудьте спомянути не злим тихим словом!" — лине наче молитва, пісня-заповіт Т. Шевченка з грудей трьох сотень зодягнених переважно в українські національні костюми учнів української католицької школи св. Петра і Павла в Джерзі Ситі під час шкільного Шевченківського Свята в понеділок, — 23-го березня 1964-го року.

„Будеш, Батьку панувати, поки живуть люди, поки сонце з неба сяє тебе не забудуть!" — свідчить сама за себе група учнів української католицької школи св. Петра і Павла в Джерзі Ситі біля портрету Кобзаря під час шкільного Шевченківського Свята.

Джерзі Сити, (в.с.). — У понеділок, 23-го березня, дітвора місцевої української католицької школи св. Петра і Павла, одної з наймодерніших і найкращих українських парафіяльних шкіл в Америці, окремою шкільною імпрезою віддала поклін Кобзареві України та співцеві волі і справедливости для всіх людей в світі, Тарасові Шевченкові. В полудневих годинах зібралися понад три сотні учнів школи, під проводом своєї принципалки Сестри Беніґни, ЧСВВ, інших Сестер та учительок і свого пароха впреп. о. декана Антона Борси в шкільній залі. Велика частина дітей, дівчаток і хлопців, за порадою своїх виховників прийшла в цей святковий день до школи в своїх національних одягах. Всю програму свята виконували учні школи, яких пильно підготовили до виступів учителі. Програму започатковано співом американського гимну в супроводі акордеону, на якому під час усіх музичних виступів виконувала супровід учениця Марійка Фесьо. Вступне слово в англійській мові виголосила учениця Дж. Досл (ірляндка), яка теж мала одну точку — декламацію в англійській мові віршика „Мені тринадцятий минало". На різноманітну програму склалися такі точки: „Поклін Тобі, Тарасе" — спів учнів 8-ої кляси, „Привіт" — рецитація учениць О. Олійник і Л. Благітки, „Україно!" — спів учнів 1-ої, 2-ої і 6-ої кляс, „Реве та стогне" — спів учнів 5-ої і 6-ої кляс, „Садок вишневий" — спів учнів 8-ої кляси, „Мені тринадцятий минало" — рецитація учнів 8-ої кляси, „Думи мої" — спів учнів 7-ої і 8-ої кляс, „Слава Кобзареві" — спів учнів 3-ої і 4-ої кляс, „Просвіта" — рецитація учениці Т. Хижак, „Учітеся" — спів учнів 7-ої і 8-ої кляс. Приглядаючись і прислуховуючись цій шкільній програмі в честь нашого національного генія і пророка Тараса Шевченка, багато з приявних батьків були до глибини душі зворушені її щирістю і сердечністю, переконуючись, що в цих наших парафіяльних школах, які мають багато обов'язків у загальноамериканській шкільній програмі, є місце для Бога й України. Велика частина учнів школи св. Петра і Павла є рівночасно учнями місцевої школи українознавства, з якою вони взяли участь у відзначуванні 150-річчя народин Т. Шевченка разом з усією громадою попередньої неділі.

В АМЕРИЦІ

● З столиці нюйоркського стейту Олбані повідомляють, що податкові прибутки від тютюну в місяці лютому цього року зменшилися на 18 відсотків в порівнянні з лютим 1963-го року. Зменшення прибутків із податків сталося тому, що численні курці припинили курення, а деякі зменшили число викурюваних цигарок після того, як головний лікар ЗДА опублікував звіт про шкідливість курення для здоров'я курців.

● 31-го березня відбудеться в Лос Анджелесі перший республіканський форум, в якому, крім колишнього президента Айзенгавера, візьмуть участь ще й 6 інших осіб, і на якому мають обговорювати ті ідеї, що мають творити Республіканську плятформу на цьогорічній Номінаційній Крайовій Конвенції. Таких форумів має бути шість. В першому форумі мають взяти ще відомий фізик д-р Едвард Теллер, емеритований адмірал Арлі А. Бирк та інші.

У СВІТІ

● У Франкфурті в Західній Німеччині продовжується судовий процес проти 21 членів адміністрації і сторожів кацету в Освєнцімі, оскаржених у масовому вбиванні тамошніх в'язнів. Вільгельм Боґер, одна з центральних фігур посеред підсудних, вперто заперечує, наче б він будь-кого вбив, хоч численні свідки, колишні в'язні того кацету, оповідають страхітливі подробиці звірської поведінки підсудного. Але один із головних свідків прокуратури відмовився зізнавати, подавши за причину, що не хоче втратити теперішньої своєї доброї праці, як кухар в одному ресторані.

● Західньо - німецькі чинники дістали вістку, наче б Мартін Борман, заступник Гітлера як голови націонал - соціялістичної партії, живе під іншим прізвищем в провінції Матто Ґроссо в Бразилії. Таке повідомив ніби брат Мартіна Бормана Ришард, що також живе в Бразилії. Але інший брат Мартіна Бормана, Альберт, який живе в Німеччині, твердить, що той Ришард Борман — це обманець. Власті переводять слідство. Мартіна Бормана судили заочно, як воєнного злочинця, і засудили на кару смерти. Інша вістка каже, що Борман помер у 1959 році в Параґваї.

● В Об'єднаній Арабській Республіці дадуть відшкодування приватним власникам, що їх маєток — землі, фабрики, підприємства — засеквестровано, „націоналізовано" чи сконфісковано в ході „соціялістичних" реформ, уведених за правління Гамаля Абделя Нассера.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 246, JERSEY CITY, N. J. 07303

ЗДА, диктатури і комунізм

У газетах появилася вістка, що Томас Манн, асистент державного секретаря для латиноамериканських справ натякнув у своїй промові до зібраних у Вашингтоні дипломатів ЗДА із латино - американських країн, що в майбутньому З'єднані Держави не будуть протиставитися режимам, які приходитимуть до влади в Південній Америці внаслідок військових переворотів. Американські коментатори слушно звертають увагу на те, що таке рішення теперішнього Уряду є відхилом від політики, стосованої за Джана Ф. Кеннеді, який пов'язував програму Союзу для Поступу з демократичним правлінням і тому, послідовно, припиняв економічну допомогу тим латино - американським країнам, у яких військо переводило державний переворот. За урядування Дж. Ф. Кеннеді ЗДА в різні періоди припиняли дипломатичні взаємини з Арґентиною, Перу, Ґватемалею, Еквадором, Домініканською Республікою і Гондурасом, коли демократичні режими скидувано там у військових переворотах. Зате Томас Манн нібито заявив, що ЗДА надалі будуть протидіяти спробам комуністів захопити владу в будь-котрій латино - американській країні.

Коли ця вістка згідна з правдою, то її слід привітати, як правильний зворот у політиці ЗДА в Західній гемісфері. Хоч теоретично поборювання комунізму та сприяння демократії може і повинно йти рівнобіжно і на перший погляд логічно пов'язане, у практиці це є дуже часто річ нездійсненна і нереальна. Відомо, що комуністи є майстрами використовувати демократичні свободи, щоб підрізувати демократичний устрій та загирювати його чи то „леґально", здобуваючи своєю демагогією голоси для партії або партійного бльоку, маскованого якоюсь „демократичною" фірмою, а насправді на послугах комунізму, — чи в підривно - революційній дії, що йде під фірмою „визвольної" революції. В одному й другому випадку неможливо протиставитись успішно комуністичній затії демократичними засобами нормального часу. Демократія не є тотожня із слабістю. Коли треба боротися з тим найбільшим ворогом демократії, яким є комунізм, то — логічно — треба тимчасово припиняти діяння тих демократичних свобід та привілеїв, що їх використовують комуністи — проти демократії.

Історія латино - американських країн дає на це десятки прикладів. Тамошній соціяльний устрій, великі розбіжності у стані добробуту різних кляс і верств, короткозорий еґоїзм панівних верств, через те й пригожий ґрунт для комуністичної демагогічної пропаґанди серед численної бідноти, — нестабілізовані соціяльно-економічні, а тому й політичні відносини, великий відсоток анальфабетів, корупція серед низькоплатних державних урядовців — всі ці й інші подібні причини створюють своєрідний політичний клімат, в якому зроджуються змови та перевороти. Треба радіти фактом, що в отій невідрадній латино - американській ситуації відносно стабільним чинником є військо, найбільш насторожене проти всіх експериментів, які йдуть в користь комуністам.

Тому доктрина про обов'язкове зберігання демократичного режиму без уваги на те, куди він веде і без уваги на те, які сили заступають той режим тимчасовою диктатурою, — та доктрина перечить правді про конечність поборювати комунізм найдоцільнішими, найпрактичнішими засобами, залежно від часу і обставин. Якщо час і обставини вимагають переведення проти комуністів і їхніх поплентачів репресій, що їх не дозволяє перевести ліберально - демократична конституція, — то треба признати, як тимчасове конечне зло, прихід до влади військового режиму. Добре сталося, що Уряд у Вашингтоні прийшов до такого власне переконання на основі власного досвіду.

„Трудові пашпорти" для рабів

У демократичних країнах Заходу така річ, як поліційний пашпорт для кожного громадянина, є справжньою невидальщиною. У ЗДА, наприклад, можна прожити ціле життя, і ніхто й ніколи не запитає про виказку ідентичности, не кажучи вже про пашпорт, що його видається тільки тим, хто хоче виїжджати за кордон. Пашпортизація ж усіх без вийнятку громадян відома і стосована тільки в таких тоталітарних державах, як нею була гітлерівська, націонал-соціялістична Німеччина, фашистська Італія чи як тепер нею є фашистсько - комуністичний Совєтський Союз. Ніде у демократичному світі невідома також така чудасія, як „трудова книжка", що її ввели були для змобілізованих „фронтовиків праці" італійські фашисти чи ославлений гітлерівський „арбайтсбух", що був обов'язково приналежністю кожного спровадженого для невільницької праці громадянина завойованих територій, особливо для „остарбайтерів".

Єдиною в усьому світі тоталітарною державою, де кожен громадянин ще й сьогодні мусить мати не тільки пашпорт, але й трудову книжку, є прославлюваний як „робітничо - селянський рай" Совєтський Союз. Кожен хлопець чи дівчина в СССР, досягнувши 16 років, мусить мати вже пашпорт, в якому записується всі дані, потрібні для КГБ міліції та судів. Кожен громадянин, стаючи на працю в якомусь підприємстві, одержує водночас із цим так звану трудову книжку, в яку записується його трудовий стаж: де і як довго на кожному місці він працював.

Та, як виявляється сьогодні, і пашпорта і „трудової книжки" — всього цього мало для совєтської „людини - творця". Виступаючи 28-го лютого цього року з доповіддю на тему „здійснення рішень лютневого пленуму ЦК КПСС про інтенсифікацію сільськогосподарського виробництва", Хрущов присвядокумент, притаманний . . . капіталістичному пашпорт для кожного совєтського громадянина і кожної громадянки. Як виходить із заяви Хрущова, дотеперішній совєтський поліційний пашпорт — це наслідування поліційного пашпорту ще царської Росії, що це документ притаманний . . . капіталістичному ладові, що ще в 1918-му році Ленін пробував його скасувати й увести замість нього трудовий пашпорт, але цю „геніяльну ленінську ідею грубо порушив Сталін", вернувшись до старого пашпорту — поліційної приналежности". Щоб направити цю помилку Сталіна, Хрущов запропонував тотальний „трудовий пашпорт", з якого можна було б дізнатися не тільки хто як зветься, де й коли народився та працював, але й як він працював і чого вартий з погляду робітної сили. „Нам треба, — заявив Хрущов, — щоб кожна людина мала такий пашпорт, щоб у ньому, як у дзеркалі, відбивалося трудове життя людини з того моменту, коли вона стала на ноги і почала працювати, щоб видно було, яку вона вкладає працю в будівництво комунізму". Конечність запровадження „суперпашпорта" Хрущов арґументував ще й тим, що є в СССР „нероби, яких треба примусити працювати", що з допомогою такого „трудового пашпорта" можна буде легко виявляти людей, які „зовсім не працюють, живуть за рахунок всіляких махінацій, обкрадають суспільство". Коротко кажучи, новий пашпорт має зразу ж давати можливість небажану людину запроторити в тюрму.

Виступив Хрущов з вимогою запровадження „трудового пашпорта" нібито на пропозицію, подану робітниками Донецького металюргійного заводу, але занадто короткий реченець між надрукуванням листа донецьких робітників у цій справі в „Ізвєстіях" з 27-го лютого і виступом Хрущова 28-го лютого доказує, що є це черговим поліційно - адміністраційним заходом, спрямованим на те, щоб ще міцніше закріпити совєтських громадян на їхніх місцях праці, як невільницьку робітну силу.

Богдан Галайчук

РОМУЛЬО БЕТАНКУР

Буенос Айрес. — 7-го березня Ромульо Бетанкур вийшов на трибуну законодатної палати Венесуелі, щоб виголосити останнє послання, бо 11 цього місяця скінчився його президентський мандат. До цього слід додати, що Бетанкур передав владу своєму однопартійцеві, який має за собою блискучу виборчу перемогу, осягнену, на зважаючи на жорстокий комуністичний терор. Проурядова партія здобула б напевно ще більше голосів, якби кандидатом був сам Бетанкур. Але конституції майже всіх латино - американських держав забороняють кандидувати уступаючим президентам, щоб утруднути стабілізацію диктатур, прислонених виборчим фіґовим листком*.

Мабуть, ніяке прізвище не виступало так часто у наших дописах, як цього президента далекої Венесуелі. І не знайдете іншого латиноамериканського державного мужа, який був би настільки дискусійний і так безпощадно поборюваний зліва і справа. Що ніякий інший президент не може похвалитися подібними соціяльними осягами, про це ми згадували не раз.

Демократична опінія приймає упадок кожної латиноамериканської диктатури з досить складними почуваннями. Немає сумніву, що диктатура є лихом, але немає певности, чи не буде вона меншим лихом, ніж режим, що прийде після неї. Конкретно: чи комуністи не зуміють використати пригожих умовин — зламання поліційного режиму, а з другого боку порожнечі влади, хаосу, громадянської війни — щоб захопити владу? До речі, такого роду побоюванням можна було пояснити дискретне потурання латиноамериканським диктаторам попередниками Кеннеді. Зокрема, таким меншим лихом можна було вважати Переса Хіменеса, під твердою рукою якого Венесуеля осягнула (зрештою, завдяки міжнародній ситуації) нечуваний добробут і рука якого, дарма, що тверда, не сплямлена була масовими душогубствами так, як рука Батісти чи Трухільо. Голова військової хунти, яка прийшла на місце диктатури, був і є відомий із лівих симпатій. Скандальний напад на Ніксона, під час відвідин Каракасу, прийнято як доказ повної нездарности нової політичної поліції та повної контролі вулиці комуністами; можна було зустрітися теж з підозріннями щодо співпраці між поліцією та комуністичними бойками. Насувала поважні сумніви здатність до демократичного життя венесуельців, після безконечних диктатур, перериваних лише короткими демократичними інтермеццами.

Не розвіяв побоювань ні вибір Бетанкура, ні уряд, що його він створив із членів трьох партій: очоленої ним самим Демократичної Унії, Руху Революційної Лівиці та християнської демократії. Лише ця остання не насувала підозрінь, але кількість доручених їй міністерських портфелів була пропорційна до кількости відданих за неї виборчих карток, тобто скромна. Рух Революційної Лівиці викликав навіть дуже поважні побоювання, які, до речі, виявилися вповні обґрунтованими, коли та партія виступила з проурядової коаліції і, перейшовши до опозиції, стала звичайною дочіпкою компартії. Годі було трактувати як задовільну противагу Бетанкрову партію — новостворену партію з дбайливо розробленою, поміркованою соціялістичною програмою — і тим менше самого Бетанкура.

„Хто він властиво такий, той Бетанкур? — запитав я одного земляка, що приїхав був з Каракасу в 1960-му році. — Адже тяжать на ньому подібні підозріння, як на Фрондізі". — „Підозріння тяжать на Фрондізі, але не на Бетанкурові, бо його приналежність до комуністичної партії загальновідома".

Справді, це був відомий факт, якого Бетанкур навіть не пробував заперечувати. Він сам признавався, що в молодості належав до комуністичної партії, додавши, що в тих часах комунізм був поширений серед університетської молоді. „Комунізм — мовляв — це неначе кір: недуга заразлива, від якої важко уберегтися, але яка не залишає наслідків".

Розкаяний комуніст чи поплентач не викликає підозрінь, коли бере активну участь в п о б о р ю в а н н ю комунізму, збагачуючи протикомуністичний арсенал такими цінними писаннями як, наприклад, Кестлер, Бернгем, Кампесіно. Але Бетанкур не дав подібних переконливих доказів, не „спеціялізувався в антикомунізмі" і тому можна було сумніватися, чи справді його комунізм це лише гріх молодости — чи не є це криптокоміст, який вводить комунізм згори, з президентського крісла.

Систематично підсичувала підозріння проти Бетанкура права опозиція, що рекрутувалася, зокрема, з-поміж військових і торговельних кіл. Яке місце займав старшинський корпус у скалі вартостей Переса Хіменеса, а вслід за тим у державному бюджеті, можна уявити собі, коли взяти під увагу, що кадетська школа в Каракасі коштувала більше, як усе середнє шкільництво Венесуелі. Симпатики усуненого диктатора, досить численні серед старшин (у Венесуелі не проведено чистки аналогічної до арґентинської „деперонізації"), не могли простити Бетанкурові, що він розтрачує державні гроші на будову шкіл, шпиталів та інші „соціялістичні" забаганки; це пояснює низку правих протиурядових змов паралельних до лівих, комуністичних.

Військові змовники діставали підтримку з купецьких кіл, зокрема імпортерських, які мали іншу причину до невдоволення політикою Бетанкура.

У минулому Венесуеля, як і інші латино - американські країни, належала до країн із дуже спеціялізованою, однобічною продукцією. Левину частину кубинського експорту творить цукор, середньо - американського — банани, болівійського — цина і т. д. Економічне життя тих країн злиденне і непевне, залежне від урожаю і, зокрема, коли йде про мінеральну продукцію, від коливань цін на світових ринках. Єдина „нафтова республіка" Венесуеля вигравала на спеціялізованій продукції: попит на „чорне золото" досить тривкий, і венесуельська продукція досить багата, щоб запевнити поважний доплив девіз, за які можна купити за кордоном усе, чого душа забажає. Тим самим венесуельські імпортери не мали причини нарікати на долю — принаймні до приходу Бетанкура.

Розбудова промислу творила у соціяльній політиці Бетанкура одну з головних позицій. Справа в тому, що нафтове ельдорадо дає, як сказано, багато девіз, але дуже мало має варстатів праці. Кип'ячку рафінують в американських рафінеріях, на голляндському острові Курасао, а саме її видобування вимагає всього коло трьох відсотків венесуельського робітництва. Піднесення життьового рівня народних мас вимагало нових варстатів праці, і тому Бетанкур вкладав поважну частину прибутків з нафти у розбудову промислу. Але упромисловлення веде до ступневої еманципації від імпорту, тим самим зменшення імпорту, тобто прибутків імпортерів. Ось чому венесуельські імпортери вважали Бетанкура за свого ворога ч. 1.

Підозріння Бетанкура у криптокомунізмі, ширене венесуельською правицею, зустрічало резонанс серед крайньої правиці різних країн, включно з Арґентиною. Коли ви пригадували арґентинському націоналістові, що Бетанкур має довір'я у Вашингтоні, він пояснював це американською наївністю; а ворожу поставу комуністів інтерпретував як тактичний маневр для дезорієнтації американців. Абсурдність підозрінь стала наявною, коли комуністичні „тактичні маневри" дійшли до розмірів двох, керованих комуністами, повстань у половині 1962 р.

Москва „поставила вето" на венесуельські вибори, а її місцеві ступайки пішли на „останній вирішний бій", щоб здійснити волю центру. Виборці, ризикуючи життям, пішли масово до виборчих урн і віддали більшість голосів за Бетанкурову партію. Була це наявна перемога демократії — але нової, соціяльної демократії, защепленої та вирощеної уступаючим президентом.

Перемога блискуча — але чи остаточна? Годі говорити про остаточну перемогу демократії, поки поблизу венесуельського узбережжя, серед Карібського моря існує большевицький мостовий причілок; не диво, що головним об'єктом Бетанкурової політики було знищення тієї загрози. Під кінець минулого року він обвинуватив Кубу в субверсії проти Венесуелі, подані ним факти признала як автентичні комісія Організації Американських Держав. Чи братні республіки зроблять з того належні висновки? Ось і драматичне „бути чи не бути" демократії у Венесуелі, і не лише у Венесуелі. До них звертається Бетанкур у прощальному посланні із 7-го березня, натякаючи на цінний прецеденс: їх мужню і солідарну поставу після викриття совєтських ракет на Кубі у 1962 р.

* До речі, це творить радикальну забезпеку лише проти диктатур чи криптодиктатур персональних, проти „кавдільів"-вождів типу Варгаса чи Перона, проти „незаступних" президентів, „присланих Провидінням". Зате легко обходять цю перешкоду диктатури, представлені не одною людиною, а групою, зокрема родиною; наприклад, у Домініканській республіці ніколи Трухільо не займав президентського крісла впродовж двох каденцій підряд.

Петро Гой

УКРАЇНІКА В АМЕРИКАНСЬКИХ БІБЛІОТЕКАХ

(1)

Останніми роками з огляду на міжнародну політичну ситуацію у великій мірі зросло в ЗДА зацікавлення проблемами Сходу Европи і в університетах запроваджено окремі предмети та створено катедри, а то й цілі інститути для вивчення цієї проблематики. Із зростом зацікавлень постійно розбудовується бібліотечні фонди. На цю ціль добродійні інституції та фундації витрачають великі гроші, які йдуть здебільша на закуп совєтських різномовних та російських видань, при чому в явній диспропорції заступлені тут публікації, що виходять українською мовою по обох сторонах залізної заслони.

На основі статистичних зіставлень, зроблених М. Рутглесом та В. Мостецьким[1] для Комітету Слов'янських і Східньоевропейських Студій при Асоціяції Дослідних Бібліотек, маємо такі дані по 1959 рік: у 23-ох бібліотеках ЗДА українських книжок є від 100 до 10 000 в кожній; в 16-ох бібліотеках (в тому числі одна публічна) періодиків є від 15 до 1 000 назв; газетних заголовків — від 5 до 200 в сімох бібліотеках (одна публічна).

Книжок від 5 до 10 000 є: в Колумбійському університеті, Бібліотеці Конгресу ЗДА; від 2 500 до 5 000 — в Клівлендській публічній бібліотеці, Нюйоркській публічній бібліотеці; від 1 до 2 500 — т Дітройтській публічній бібліотеці, Гарвардському університет, Гебрийському коледжі в Сінсинаті та в Гуверському Інституті. В чотирьох бібліотеках є від 500 до 1 000 заголовків, а в 11-ох бібліотеках від 100 до 500.

У відношенні до періодиків перші місця займають Гуверський Інститут в Каліфорнії і Нюйоркська публічна бібліотека (100 до 250 заголовків), далі йде Колумбійський університет (50 - 100); у чотирьох бібліотеках є від 25 до 50 заголовків і в сімох — від 10 до 25. У відношенні до газет перше місце знову займає Гуверський Інститут (100-200), далі йдуть Бібліотека Конґресу ЗДА, Нюйоркська публічна бібліотека, бібліотеки Гарвардського та Колумбійського університетів.

Для прикладу розглянемо українську періодичну та газетну колекцію Колумбійського університету. При цьому хочемо звернути увагу на те, що в 1959-му році загальна слов'янська колекція гуманістичних, політичних та економічних дисциплін в цьому університеті стояла на першому місці серед американських університетів і на другому після Конґресової бібліотеки.

Українська колекція Колумбійського університету стоїть на першому місці у відношенні до книжок, поступаючись перед бібліотеками Гувера, Конґресовою і публічною Ню Йорку щодо періодичних та газетних видань. Відносно добре заступлені тут історичні та літературні довоєнні видання. Проте, українська періодика, зокрема еміграційна заступлена слабо, коли брати до уваги лише самі заголовки, та й не є вона скомплектованою. Наприклад, Календаря Українського Робітничого Союзу до 1920-го та після 1940-го року бракує, інших календарів немає взагалі; Бюлетень НТШ (1946-1957) неповний, неповні також інші періодики, як Орлик, Овид, Фенікс, Розбудова Держави, Вісник, видання молодечих організацій і ін. Більшости періодиків нема.

Далеко гірше заступлені українські газетні видання[2]: на всіх 720 назв, які є в Колумбійському університеті, — 625 в російській мові; 39 — в українській; 17 — в білоруській; 15 — в жидівській, решта — російські газетні видання в чужих мовах, зокрема у — французькій.

Із 39 назв українських газет 9 припадає на час визвольних змагань (біля 20 чисел), 13 назв окупаційних комуністичних, а 3 еміграційні. Крім того є на мікрофільмі три назви газет (Львівські Вісті, Волинь, Українець), що виходили під час німецької окупації України.

Група комуністичних газет в українській мові, зокрема тих, що виходили в ЗДА після другої світової війни, скомплектована найкраще, і це розкриває надзвичайно цікавий психологічний та політичний момент комплектаторів. Хто і з якою ціллю їх зібрав і зберіг для майбутнього, залишаючи без уваги десятки розгромлених та сконфіскованих окупаційною владою леґальних і підпільних українських газетних видань того часу?

Крім того, тут є чотири комплекти федералістичних видань, що появлялися в рр 1953 - 1954 (Федераліст - Демократ, Східняк, Україна-Русь і Українська Громада) під фірмою сумної пам'яті різних КАЦАБ-ів та їх покровителів.

З еміґраційних видань скомплектовані тільки Вперед, частинно Сучасна Україна, Сурма та Шлях Перемоги, решта 7назв від 1-21 числа (Неділя — - число; Наше Життя — 2; Промінь — 4; Ранок — 21; Християнський Голос — 6).

Із ЗДА, Канади, Південної Америки, Австралії, Англії та інших західньо - европейських країн, за вийнятком Німеччини та Франції, ні одної газети нема у Колумбійській бібліотеці. Отже, виходить, що українські видавці газет в цих країнах не присвячують уваги збереженню своїх видань для майбутнього, живуть від числа до числа.

Подібна ситуація в кожній із 30 бібліотек, які зберігають наші видання.

Список газетних фондів Колумбійського університету видано у зв'язку з актуальною проблемою мікрофільмування газет Східньої Европи, які є в американських бібліотеках. Підготовчу працю їх комплектування стримано, але, беручи під увагу розріст славістичних бібліотек, можна думати, що вона буде таки завершена.

Газетний та журнальний матеріял у багатьох випадках є першоджерельним і у зв'язку з цим попит на них постійно зростає.

[1] "Russian and East European Publications in U.S., New York, Columbia University Press, 1960, 396

[2] Наводимо дані на основі праці К. Майхеля і М. Шатова: "A List of Russian Newspaper in the Columbia University Libraries, New York, Columbia University Libraries, 1959. 130 p.

Лука Луців

Т. ШЕВЧЕНКО — СПІВЕЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ СЛАВИ І ВОЛІ

(14)

Небаба промовляє так:

Чийого вітця засікли до загину,
Чию поміщик уподобав дружину,
Чию поґвалтовано доньку єдину,
У кого кохану взяли в домовину, —
За батькові болі, за неньки журбину,
За зганьблених діток, за милу дівчину, —
Того закликаю і кличу до бою,
Скоріш виїжджайте, ставайте зі мною!
(Переклад О. Новицького)

М. Гнатюк, зі статті якого „Шевченко і Гощинський", вміщеній на ст. 68-77 „Збірника праць Одинадцятої Наукової Шевченківської Конференції", Київ, 1963, навели ми повищий переклад, стверджує, що автор „Канівського замку" уважав українських гайдамаків за повстанців, а не за „бунтарів" чи „різунів" (Як відомо, М. Шашкевич переклав уривок „Канівського замку" для „Русалки Дністрової" — Л. Л.).

Згадаємо тут про „Канівський замок" для того, щоб видно було, що тоді такі твори, як Шевченкові „Гайдамаки" чи „Тарасова ніч", не були виїмками, бо і в польській літературі появлялися твори з подібною ідеологією, щоб заохотити польський нарід до боротьби проти московського поневолювача. Саме тоді підготовлялися поляки до повстання, що вибухло 1830-го року.

Про вплив С. Гощинського на Шевченка важко говорити, бо не вдалося ще навіть ствердити, чи читав Шевченко „Канівський замок".

З захопленням оцінює поему „Гайдамаки" проф. Леонід Білецький. Він твердить, що головною особою в ній не є ані Максим Залізняк, ані сотник Іван Гонта. Поет в образ Яреми „вкладає найкращі свої ідеї про відбудову української держави, про боротьбу за народню національну і соціяльну свободу". Постаті Яреми і його Оксани „нагадують особисте життя Шевченка і його ж Оксану". Ярема, на думку Л. Білецького, є „носієм того, що висловлено в поемі найінтимнішого, найдорожчого: шляхетність, високоморальність духа в особистім і приватнім житті та героїзм і безкомпромісовість у визвольній боротьбі" (том І, ст. 244).

Ярема, як писав сам Шевченко, „вполовину видуманий". Але так часто буває в творах з історичними сюжетами, де письменники хочуть „відтворити історичну правду тільки як тло для своїх ідеологічних концепцій". А ця концепція така, на думку проф. Л. Білецького:

„Шевченко поемою „Гайдамаки", як промінням сонця, прорізав темряву повного занепаду й безнадії і проголосив нове слово, нове „вірую", ідею нової України і безкомпромісову боротьбу за неї. Повстання гайдамаків Шевченко підносить як нову, єдину в тих умовах можливу, визвольну програму за соціяльну справедливість, національну свободу й державну незалежність" (ст. 246).

Хто так дивиться на „Гайдамаки", той зможе зрозуміти українського поета. Не міг цього зробити російський шовініст-імперіяліст В. Бєлінський. Не сприймали творчі задуми та їхнє здійснення в „Гайдамаках" і деякі українські критики, які не турбувалися боротьбою за самостійність свого народу, бо ще не доросли до цієї ідеї.

Шевченко присвятив свою поему „Гайдамаки" Василеві Григоровичеві (1786-1865), секретареві Академії Мистецтв, який брав близьку участь у викупі його з кріпацтва. Шевченко назвав його „щирим батьком" у заспіві до поеми, людиною „козацького роду", яка „не одцуралася свого слова". Той Григорович, писав поет, —

Коли мені на чужині не дав погибати,
То й вас прийме, привітає, як свою дитину.
А од його, помолившись, гайда в Україну!

Тепер отим Григоровичем є ввесь український нарід, який приймає Шевченкове слово як „щирий батько козацького роду".

„ГАМАЛІЯ"

„Слава тобі, Гамалію,
На ввесь світ великий,
На ввесь світ великий,
На всю Україну,
Що не дав ти запорожцям
Згинуть на чужині".
(„Гамалія", 1842)

Оцю поему написав Шевченко в першій половині листопада 1842-го року на Балтійському морі, по дорозі в Стокгольм. В ній змальована одна з дійсних подій, що відбулася в другому десятилітті 17-го віку, хоч ім'я отамана Гамалії взяв автор із пізнішого часу.

В цій поемі Шевченко хотів якнайкраще виявити прагнення українського народу до волі — змалювати козацьку славу нащадкам тих славних предків, що забули про неї і не знають, як то колись „запорожці вміли панувати", здобуваючи „славу і волю". Тому то поема про Гамалію, хоч і має історичний сюжет, була гостро актуальною тоді, коли її написав Шевченко.

Поема „Гамалія" вийшла окремою книжечкою в Петербурзі 1844 року з численними друкарськими помилками, на що нарікав Шевченко в листі до свого приятеля Осипа Бодянського: „Гамалія" не виправлений, як ми з Вами виправляли, бо без мене надрукований полукацапом". Бодянський потішав Шевченка, що Гамалія „вийшов таким чумарзою. Бодай вже тому москалю легенько гикнулось, як він його нарядив у свій армячок. Ну та не вічно бути йому (себто козакові-українцеві) під москалем, прийде час, що він вивернеться і сизим соколоньком зів'ється, козакам-орлам братом їх рідним, запорожцем щирим" (Повне видання Шевченка, Шикаго, том І, ст. 316, стаття П. Зайцева).

Цікаво, що так само зрозумів ідею цієї поеми і жандармський генерал Дубельт, який звітував цареві так: „Автор постійно додержується прийнятого напрямку: безперервно скаржиться на страждання України в теперішньому її стані; бажає збудити ненависть до панування росіян і, згадуючи про минулу свободу, подвиги та славу козаків, докоряє нинішньому поколінню в байдужості". (Кирилюк, ст. 111).

„Можна сміло сказати, що не найти на цілім світі людей сміливіших і які б менше дбали про життя, менше боялись смерти; люди обізнані з морським ділом оповідають, що ся голота своєю зручністю й відвагою в морських битвах страшніша від усякого іншого ворога" — писав турецький історик про ті часи. (Николишин, ст. 34).

В цій поемі не важливим є те, коли жив дійсний Гамалія, і не важливі інші історичні подробиці, бо Гамалія — це синтеза, це образ очайдушної відваги козаків, які нічого не жалували, щоб визволити своїх братів із неволі.

Проф. Білецький слушно підкреслив, що в „Гамалії" поет „підносить ідею дуже важну у майбутній Україні, ідею оволодіння Чорним морем. Чорне море визнає за своїх господарів тільки українське козацтво. Чорне море допомагає тільки козакам, визволяє їх з неволі. Шевченко цим хотів підкреслити, що Чорне море є українським морем. Наприкінці поеми поет так і називає це море:

Перед ними море миле гомонить і клекотить.
Гамалію, вітер віє, ось . . . ось . . . наше море . . .

Всі критики з подивом пишуть про форму цієї поеми, підкреслюючи в ній багатство метафор, порівнянь і персоніфікацій. Зміна ритмічних форм така багата, як ніде інде навіть у Шевченка. Николишин підрахував, що в цій поемі, яка має 186 рядків, 15 разів змінюється ритм. „Ці зміни, — пише Николишин, — вказують нам на те, як зручно вмів поет послуговуватися ритмічним багатством, щоб у всьому вірно відтворити і тугу, і біль, і бадьорий настрій, і безбоязкість козаків, і нічну тишу, і бурю на морі, і завзятий бій, і радість побідників, і щастя визволених". (ст. 38).

ВРАЖЕННЯ З ДРУГОГО ВАТИКАНСЬКОГО ВСЕЛЕНСЬКОГО СОБОРУ В РИМІ

(ІНТЕРВ'Ю З ПРЕОСВ. КИР ЯРОСЛАВОМ ГАБРОМ)

Питання о. Ярослава Свищука: *Яке враження зробив на Вашу Ексцеленцію Митрополит-Ісповідник Йосиф Сліпий під час першої зустрічі?*

Відповідь: Перша зустріч з митрополитом Йосифом Сліпим останеться в моїй пам'яті ніколи незабутньою. Про нашого Митрополита-Ісповідника я чув багато з оповідань інших єпископів і священиків. Про нього оповідали, що він був дуже суворий і стриманий. На мене митрополит Йосиф зробив враження людини немов не з цього світа. В ньому незвичайно гармонійно поєднувалась аскетична суворість із ангельською лагідністю. Його глибокий зір і високе чоло зраджували незвичайну мудрість, хоч в них був рівночасно відблиск великих терпінь і журби за долю Церкви і народу. Митрополит відносився до всіх нас дуже побатьківськи. Його дуже цікавили питання нашого релігійного і національного життя в діяспорі. З великим подивом висловлювався про жертвенність вірних нашої Єпархії св. Отця Николая і кількакратно просив мене передати вислови його вдячности за вашу жертвенність.

Питання: *Чи існує можливість повороту митрополита Кир Йосифа на Україну?*

Відповідь: Є загально знаним, що митрополит Йосиф після закінчення Вселенського Собору бажає повернутись назад на Україну. Він же приїхав до Риму на совєтський паспорт і уважає себе радянським громадянином. Які є можливості його повороту — це все залежатиме від цього, чи совєтська влада дасть йому на це дозвіл. Існує загальна опінія, що між Ватиканом і совєтськими властями ідуть в тій справі і в справі привернення нашій Церкві на Україні її первісних прав переговори. Наскільки ці вістки є правдивими, нам покищо не є відомо.

Питання: *Який є статус тих священиків, що прибули з Львівської Архидієцезії і поселились на еміграції? Чи Митрополит забажає їх повернення в разі потреби?*

Відповідь: Після канонічного права ті священики, які наслідком Другої світової війни опинились на еміграції, а велика їх частина в Америці, не були інкардиновані до єпархій їх теперішнього побуту, отже правно митрополит Йосиф в разі потреби може відкликати їх назад до Львівської Архиєпархії.

Питання: *Деякі українські часописи принесли вістку, що митрополит Йосиф вживав склянну чашу під час патріяршої св. Літургії 29-го жовтня мнр. року, до якої співслужили і Ваша Ексцеленція? Чи та чаша мала яке символічне значення, та чи вона була в цілості склянною чи частинно була позолоченою*

Відповідь: Чаша, яку вживав Митрополит - Ісповідник під час патріяршої св. Літургії була в цілості склянною, а тільки її верхня частина була позолоченою. Нормально св. Літургію можна відправляти тільки в позолоченій цілістю чаші. Відправляти в такій чаші Митрополит мусів мати особливий привілей. Вона не була особливо прикрашена орнаментикою. Вона мусіла бути Митрополитові - Ісповідникові дуже цінною і певно мала своє символічне значення. Можна догадуватись, що її привіз Митрополит із заслання; про це одначе ми його не питали.

Питання: *З яким ентузіязмом приняли Отці Собору появу нашого Митрополита-Ісповідника на Соборі?*

Відповідь: На сорокп'ятому соборовому засіданні Собору дня 10-го жовтня, секретар Собору монс. Фелічі прочитав список Соборових Отців, які бажали заняти голос в дискусіях. По іменах двох кардиналів, а саме, бразилійського примаса кард. Камара та італійця кард. Ченто, проголошено ім'я митрополита Йосифа Сліпого. В тому моменті очі всіх Отців Собору звернулись в сторону геройського Митрополита і почали його спонтанно оплескувати. Митрополит тоді заявив зворушеним голосом: буду промовляти завтра. Як деякі інтерпретували, Митрополит-Ісповідник волів виступити зі своєю історичною промовою слідуючоо дня, в який припадала перша річниця відкриття Вселенського Собору. Наступного дня під ще більш гучні оплески всіх Отців Собору виступив наш Первоієрарх із довгою історичною промовою, яка тривала 22 хвилини. Це був одинокий виняток в Соборовій процедурі, бо нормально дозволялось говорити кардиналам чи взагалі Отцям Собору тільки 10 хвилин. Стислий соборовий комунікат довгої промови митрополита Кир Йосифа появився на сторінках римської та світової преси з даними про життя Митрополита та з багатьма деталями. Митрополит під час того першого виступу подякував Отцям Собору за їхні молитви, які чудесним способом привели його на другу Сесію Собору. Митрополит пригадав, що українці були завжди вірні Апостольському Престолові та що на Ліонському Соборі київський митрополит Петро Акерович повідомив Отців Собору про велику небезпеку для християнського світу і внаслідок його пересторог Отці Собору молились: „Сохрани нас Господи від татарської навали", яка тоді грозила Европі. "L'Osservatore Romano" в обширній статті про виступ митрополита Йосифа Сліпого назвав його „славою усього єпископату".

Питання: *Чи світлі думки Слуги Божого Митрополита Андрея у відношенні до некатоликів були слідні на Другому Ватиканському Соборі?*

Відповідь: Із почуваннями релігійної і національної гордости приходиться ствердити, що віщі і пророчі думки Великого Митрополита Андрея неначе відгомоном лунали в багатьох промовах Отців Собору. Такі твердження митрополита Андрея, що в підході до справи об'єднання треба руководитись радше взаємним зрозумінням, любов'ю, а менше арґументацію по чиєму боці є вина, були віддзеркалені в багатьох промовах Отців Собору. Наші Владики в спільному посланні з нагоди Другої Сесії Собору пішли вповні по лінії думок Великого Митрополита, коли писали, що: „Ми не повинні ставатись зараз таки перетягати один одного до своєї Церкви, в свідомості тієї великої правди як Католицької так і Православної Церкви, що зміна віровизнання Богові мила й людині спасенна тільки тоді, коли така зміна під впливом Божої благодаті, походить зі щирого серця і глибокого переконання душі".

Питання: *Чи поява митрополита Йосифа в Римі матиме вплив на беатифікацію Слуги Божого митрополита Андрея?*

Відповідь: Немає сумніву, що так. Початий 5-го грудня 1858 року беатифікаційний процес в справі митрополита Андрея останньо до приїзду митрополита Йосифа був дуже сповільнений з огляду на перешкоди зі сторони національно ворожих нам чинників. Поява митрополита Йосифа, як наочного свідка, у великій мірі приспішила праці Беатифікаційної Комісії і перша стадія беатифікаційного процесу добігає до успішного завершення.

Питання д-ра Павла Сениці: *На Соборі багато уваги присвячено організації світського апостоляту: (а) Як практично він мав би виглядати в Українській Католицькій Церкві? (б) Чи є передбачена участь світських в єпархії, як допоміжного тіла та які їхні завдання?*

Відповідь: Вправді роля світського апостоляту була метою ширшого обговорення під час Сесій Собору, проте ця тема жде остаточного здефініювання на слідуючій Сесії Собору. Досі в Католицькій Церкві зроблено в загальному дуже багато. Тут варто згадати заснування Папою Іваном XXIII спеціяльного інституту в Римі, де приготовляється світських апостолів до місійної праці. В поодиноких латинських єпархіях створено інституції, де рівнож вишколюється людей світських до праці в світському апостоляті, наприклад в Шикаґо існує такий інститут, що називається "Opus Christi". Праця світського апостоляту в нашій Українській Церкві йшла б по лінії і напрямним, що їх дала Апостольська Столиця із узгляднениям наших питомих завдань. Вона концентрувалася б й надальше при парохіях в церковних організаціях. Праця світського апостола є прямо необмеженою. Добрий християнин-католик може зробити дуже багато добра для Бога, Церкви і свого ближнього пропагуванням соціяльних ідей Церкви, навчанням катехизму, харитативною працею в своїй парохії та взагалі праведним християнським життям.

Питання: *На Другій Сесії Собору був присутній православний Владика, архиєпископ Мстислав, який зложив візиту митрополитові Сліпому. (а) Чи це були лише чемностеві відвідини? (б) Чи дискутовано над справою зближення-з'єднання Церков? (в) Чи він це зробив на власну руку, чи за згодою і припорученням митрополита Іларіона й українських православних Владик?*

Відповідь: Як нам відомо, візита архиєпископа Мстислава в Римі на Соборі і в митрополита Йосифа та на прийнятті в українських Владик мала зовсім приватний, чемностевий характер. Чи зробив він це в порозумінні з іншими православними Владиками — це нам невідомо.

Питання: *Чи в неофіціяльних стрічах з польськими єпископами наші Владики порушували положення нашої Церкви в Польщі, де є понад 300 000 наших вірних?*

Відповідь: Нам є відомо, що Митрополит - Ісповідник мав дві зустрічі з кардиналом Вишинським. Можна супонувати, що темою їхніх розмов була доля наших братів на терені Польщі.

Питання: *До Соборових Комісій покликано наших вчених, які опрацьовували схеми. Які це були схеми і який був вклад наших вчених та наскільки узглядненo їх суґестії в проєктованих схемах? Чи брали участь в опрацьовуванні схем наші українці-світські?*

Відповідь: В склад Соборових Комісій входить 6 наших Владик. Ще на Першій Сесії вибрано до Східньої Комісії 20-го жовтня 1962 року таких українських Владик: 1. ВПреосв. Амврозія Сенишина, 2. ВПреосв. Гавриїла Букатка, 3. ВПреосв. Івана Бучка, 4. Преосв. Андрія Сапеляка. Пізніше, по приїзді до Риму, був ще додатково іменований членом Східньої Комісії ВПреосв. митрополит Йосиф Сліпий. До Секретаріяту З'єдинення Християн вибрано на Другій Сесії ВПреосв. Максима Германюка (і то понад 1 600 голосами — найбільше число голосів з усіх тоді вибраних членів Секретаріяту). Кромі цього секретарем Східньої Комісії є Впр. Протоархимандрит Отців Василіян, о. д-р Атаназій Великий. Як бачимо, число вибраних до поодиноких Комісій українських Владик перевищає у великій мірі процентове відношення членів Собору. А тепер щодо схем. Схеми були опрацьовані поодинокими секретаріятами на підставі внесень промовців. Опісля вони були висилані до переглядення найвищому Секретаріятові Собору, а відтак до затвердження св. Отця. Для відмічення хоч кілька найбільш маркантних пропозицій, які були згадувані і повторювані впродовж цілої Другої Сесії Собору була пропозиція ВПреосв. митрополита Максима із 1-го жовтня мин. року, щоб створити постійну колеґіяльну владу єпископату в Церкві через створення Апостольської Ради. Для нас українців найбільш вітальною і дорогою була пропозиція Митрополита-Ісповідника про створення Українського Патріярхату, яку вніс він 11-го жовтня мин. року. Його виступ того дня був рівночасно привітом всієї Страдаючої Церкви для Собору устами Ісповідника Віри. Митрополит Йосиф брав голос в нарадах Собору ще 12-го листопада, коли-то зайняв консервативне становище до дебати Отців Собору в справі відношення влади єпископів до влади Папи, намагаючись вказати на компромісову розв'язку між поглядами більшости учасників Собору і поглядами консервативної меншости. Виступ Преосв. Андрія Сапеляка 31-го жовтня звернув увагу Отців Собору на святість і взагалі на долю страдаючих і переслідуваних християн. Питання християнської єдности заторкнув саскатунський єпископ Андрей Роборецький. У відповіді на Ваше питання: наскільки узгляднено суґестії наших Владик в проєктованих схемах, можемо сказати, як і про суґестії інших Отців Собору, що вони є темою дебат Соборового Секретаріяту, а про вислід його рішень довідаємось мабуть під час наступної Сесії Собору. Наші світські вчені не брали участи в опрацьованні схем під час Собору.

Питання: *Відомим є, що московський патріярх Алексєй вислав своїх представників-обсерваторів на Собор. Чи не було підозріння між Отцями Собору, що зробив він це під диктатом Кремля: (а) щоб послабити виступи українських та інших Владик в справі знищення і поневолення Української Католицької Церкви? (б) зробити пропаґанду, що і в них є релігійна толерантність і промостити шлях своїй пропаґанді в Західніх країнах, а головно в Полудневій Америці? (в) чи звільнення митрополита Йосифа не було подиктоване пропаґандивними р а ціями? (г) чи присутність православних українських Владик, як обсерваторів, могла причинитись до зменшення комуністичної пропаґанди (якщо б вони виступили як контрасвідки)?*

Відповідь: В опінії Отців Собору на нашу думку не було сумніву, що обсерватори Російської Церкви були вислані за порозумінням та з доручення совєтської влади та що зроблено це в першу чергу в пропаґандивних цілях, мовляв, в Совєтському Союзі є релігійна толеранція особливо по відношенні до Української Католицької Церкви. Звільнення митрополита Йосифа Сліпого треба одначе розглядати в тому аспекті, що совєтська влада була змушена це зробити з огляду на пресію із зовні для задержання єякстакого „обличчя" в очах Західнього світу. Головна в тому заслуга (в звільненні Митрополита) лежить в інтервенції Святішого Престолу і нашого Українського Католицького Єпископату. Події, яких ми сьогодні є наявними свідками, треба передовсім розглядати в провіденціональному аспекті. Звільнення митрополита Йосифа, абстрагуючи від намірів і плянів тих, що переслідують нашу Церкву, являється наглядним вислуханням наших молитов і безмежного Божого милосердя та батьківської Божої опіки над нашим народом. Коли ж ходить про справу можливої участи православних українських Владик на Соборі в ролі обсерваторів, то безперечно вони, а особливо ті, що знають з власного пережиття большевицьку систему, були б наглядними контра-свідками переслідування Церкви на Україні та їхня присутність причинилася б у великій мірі до започаткування спільного діялогу між Католицькою і Православною Церквами.

Питання: *Чому так слабо була заступлена на Соборі наша преса, радіо, одним словом пропаґанда?*

Відповідь: Навпаки. На нашу думку в тій ділянці зроблено дуже багато. В пресі так і в радіо вся українська активність у Римі мала під час Собору скоре, широке і правильне об'єктивне віддзеркалення. Давніша необзнайомленість з релігійною і національною проблематикою і часте перекручування фактів і назв зникли. Це сталося завдяки зорганізованій з рамени Українського Єпископату інформації, що нею активно займався Пресв. Андрей Сапеляк і допомозі Отців Салезіян нашого обряду. Для інформації згадати б хочби коментар Пресв. Андрея Сапеляка в латинській мові для всіх Отців Собору, що брали участь в патріяршій св. Літургії дня 29-го жовтня м.р. З нагоди перенесення мощів св. Йосафата видано інформативний листок про нашого священомученика в латинській мові разом із чудово розмальованою іконою Святого. З рамени і фінансами Українського католицького Єпископату створено Українське Пресове Бюро в Римі, яке видає місячник під наголовком: „Вісті з Риму", присвячений релігійній, а головно Соборовій проблематиці.

Питання д-ра Василя Маркуся: *В зв'язку з тим, що на Соборі піднесено справу Українського Патріярхату, маю два питання: (а) чи за концепцією тих Владик, які цю справу піднесли, Український Патріярхат включав би і нашу Церкву в діяспорі; (б) які труднощі та які вигляди на успіх має ця ініціятива історичного значення?*

Відповідь: На підставі східнього канонічного права титул Патріярха має не номінальний а юридичний характер. Звичаєм, що існує на Сході від довгих століть, вибирають ієрархи одної національної приналежности. І так маємо Патріярха Александрійського для коптів, Антіохійського для сирійців, Вірменського для вірменів. Думаю, що два наші єрархи, що піднесли на Соборі справу Українського Патріярхату, погоджуються із національною концепцією інших народів Сходу в тій справі, у висліді чого мав би бути лиш один Патріярх для всіх українців. Справа створення Українського Патріярхату під цю пору натрапляє на чималі труднощі і тому як можна передбачувати, забере ще багато часу до її реалізації.

Питання! *На Соборі прийнято схему про реформу про св. Літургію, зокрема частинне включення живих мов до Богослужень. Чи Конференція Українських Владик включала і розглядала можливість застосування цього декрету до нашої св. Літургії. Якщо так, то в якій мірі і в яких напрямах це є можливе?*

Відповідь: Правдою є, що справа реформи св. Літургії і поодиноких Богослужень була темою нарад українських ієрархів в Римі. У висліді нарад створено Літургічну Комісію під головуванням Високопреосвященного Кир Івана Бучка. Висліди праць цієї Комісії будуть подані до загального відома в свій час.

Питання: *Митрополит Германюк вніс на Соборі пропозицію про утворення спільної католицько-православної Комісії Теологів для розгляду проблем, що єднають та роз'єднують ці дві Церкви. Чи на думку Вашої Ексцеленції було б вказане, щоб по тій самій лінії заініціювати спільну українську католицько-православну Комісію для розслідження справ релігійного об'єднання українського народу?*

Відповідь: Немає сумніву, що ужиття всіх можливих леґальних засобів, які привели б до розв'язки наболілих питань між двома Українськими Церквами є нашим релігійним обов'язком. На мою думку створення такої спільної Комісії Теологів йшло б по лінії зближення двох Церков. В тому дусі знайти спільну мову висловились всі українські ієрархи в Спільному Пастирському Посланні. Там між іншим читаємо: „Ми українці, що вже так довго терпимо через наші релігійні поділи й непорозуміння, повинні б використати цей благословенний час Вселенського Собору, щоб разом об'єднаними силами, в дусі любови й миру, поміркувати над нашими релігійно-церковними порізненнями."

Питання: *На дев'ятьох конференціях українських католицьких Владик брали участь закарпатські єпископи Питсбурґської та Пассейської Єпархій. Це був дуже радісний знак можливої співпраці наших однокровних братів по вірі і походженні з Українською Церквою в цілому. Чи є дані на тіснішу співпрацю і можливе ієрархічне об'єднання всіх наших єпархій в Америці в одній митрополії?*

Відповідь: Між українськими ієрархами і ієрархами закарпатських дієцезій існують приятельські зв'язки. Справа злуки всіх єпархій (українських і закарпатських) в одну митрополію залежить від рішення Апостольської Столиці. Маємо надію, що прийде час, коли та злука наступить.

Українська хроніка

● **Мистецька Кураторія УВАН** влаштовує ретроспективну виставку малярських праць (за роки 1919 - 1964) Дам'яна Горняткевича. Відкриття виставки відбудеться в суботу 4-го квітня 1964 року о год. 6-ій веч. в залі будинку Академії: 206 Вест 100 вул., Н. Й. Виставка буде відкрита щоденно до 30 квітня ц. р., від 5 до 7 год. веч., а в суботи та неділі від 3 до 6 год. веч.

● **Інститут Шевченкознавства УВАН у ЗДА** відбуде Пленарну Конференцію на відзначення 150-річчя народження Шевченка з доповіддю д-ра Петра Мегика п. н. „Малярська творчість Шевченка на тлі його доби". Доповідь буде ілюстрована діяпозитивами. Конференція відбудеться в суботу, 28 березня 1964 року о год 7-ій веч. в будинку Академії: 206 Вест 100 вул., Н. Й.

● **Літературно - Мистецький Клюб у Ню Йорку** влаштовує в п'ятницю 27 лютого ц. р. мистецько - музичний вечір, в програмі якого артистка - малярка Марія Гарасовська - Дачишин поділиться враженнями з подорожі до Польщі та зустрічей з українськими мистцями і Марта Чапельська виступить у музичній частині з виконанням фортепіянових творів. Початок о год. 8-ій веч.

Успіх д-ра інж. Василя Наконечного

Д-р інж. Василь Наконечний за працею.

Одною із цікавих і важних професій є будова кораблів і морська інженерія. Та ділянка є дуже нечисленно заступлена українськими фахівцями поза межами нашої Батьківщини. Зокрема тут в Америці, де є тепер широкі можливості для різних професій, також корабельне будівництво чекає на доплив українських молодих фахівців і наукових дослідників. Один із представників цієї „забутої" в нас професії є інж. В. Наконечний, що саме недавно осягнув на тутешньому університеті ступінь доктора технічних наук.

Д-р інж. В. Наконечний розпочав технічні студії на політехніці у Львові та продовжував їх у Грацу, а потім у Відні. На віденській політехніці студіював корабельне будівництво і морську інженерію. Там склав перший державний іспит а згодом, після закінчення студій, дістав абсолюторію. По переїзді до Бельгії поглиблював свої студії з корабельної ділянки на університеті в Лювені, які завершив дипломом інженера будови кораблів. По закінченні студій працював за фахом у фірмах будови кораблів в Антверпені, а після переїзду до Канади у Монтреалі.

Під час і після студій брав активну участь у студентському та громадському житті. Під час студій у Грацу був головою українського студентського Т-ва „Січ". Перебуваючи в Бельгії, був першим повоєнним головою Національного Союзу Українських Студентів (НаСУС) і віце-президентом бельгійського студентського Т-ва „Серкл Інтернаціонал". В Бельгії був активним членом Українського Допомогового Комітету і співзасновником Українського Науково-Освітнього Т-ва (УНОТ). На терені Канади був ініціятором і співзасновником Українського Технічного Т-ва, Відділ Монтреал; був його першим секретарем, а потім головою.

Після переїзду до ЗДА, в 1957 р. працював в науково-дослідній лябораторії кораблів. Працюючи професійно вдень, вечори присвячує на слухання викладів на університеті та на поглиблення свойого знання. В 1962 р. був одним із вибраних наукових працівників із найкращими академічними осягами, яких лябораторія вислала на дальші студії, признаючи повну платню і стипендію на науку. У висліді цих студій і складення усіх приписаних іспитів та на основі наукової дисертації інж. В. Наконечний одержав 21-го травня 1963 р. ступінь доктора технічних наук. Святочна промоція відбулась 9-го червня 1963 р. в авлі католицького університету у Вашингтоні.

Д-р - інж. В. Наконечний є членом професійних і наукових товариств в Европі, Канаді й Америці. Як делеґат лябораторії бере часто активну участь на міжнародніх з'їздах і має ряд опублікованих науково - дослідних праць із корабельного будівництва.

Дружиною д-ра Наконечного є п. Ольга Сушко, відома співачка і піяністка, що тепер є керівником школи Укр. Музичного Інституту у Вашингтоні. Їхні дві донечки, Маруся і Софійка, продовжують родинні традиції. Пильною наукою в школі, сольовими та гуртовими виступами з рамени УМІ, і в гурті товаришок американської школи під дбайливою опікою своєї мами, гідно репрезентують українське ім'я. Вся родина п. Наконечних є членами Укр. Народного Союзу.

Н. Н.

✠

З невимовним жалем і болем повідомляю Рідних, Побратимів Зброї, Приятелів і Знайомих, що дня 14-го лютого 1964 року на Словаччині, відійшов у Вічність після важкої недуги на 72-му році скитальчого життя мій Невіджалуваний

БРАТ

св. п. ОРЕСТ НЕСТОР

бувший поручник артилерії австрійської Армії і УГА, учасник Визвольної Боротьби, член 1-ої Української Бригади в Нім. Яблонім у ЧСР.

Безмірним горем прибита
сестра — СТЕФАНІЯ БОДНАР з Родиною
в Клівленді

ПОДЯКА

27-го лютого ц. р. ненадійно відійшла у Вічність в Шикаґо, на 80-му році життя, наша Найдорожча

МАМА, БАБУНЯ й ПРАБАБУНЯ

Ірина з Любінецьких МИХАЙЛІВ

вдова по о. Іванові, б. парохові Велдіжа, Долинського Деканату.

Переживаючи болючу втрату зазнали ми багато співчуття від Родини, Приятелів і Знайомих в Шикаґо й Бетлегем, Па. де 2 березня ц. р. відбувся похорон. Цією дорогою бажаємо зложити щиру подяку Всім, що вшанували пам'ять нашої Найдорожчої Мами і не жаліли труду, щоб віддати їй останню прислугу. Дякуємо теж за їх молитви та жертви на Служби Божі за спокій Покійної.

В першу чергу дякуємо Катедральним Отцям у Шикаґо — Впр. о. Віцеканцлерові Р. Костюкові за уділення Св. Тайн і за Службу Божу перед відпровадженням тіла Покійної до Бетлегем, Па., та Всч. о. Корчинському за Парастас.

Щиросердечну подяку складаємо парохові в Бетлегем, Па., Впр. о. Володимирові Кармазинові за зорганізування величавих похоронних обрядів та за зворушливе прощальне слово.

Рівнож висловлюємо щиру подяку Впр. о. монс. Ст. Триханському, о. Т. Барвлякові, о. В. Грабцеві, о. Б. Левицькому, о. Н. Романовичеві та о. П. Фірчакові за участь у Парастасі та за відправлення Заупокійної Служби Божої.

Сердечно дякуємо п. Петрові Міляновському за спів під час похоронних відправ.

Дякуємо бувшим Співмешканцям табору Ваєри за численну участь у похоронах, а п. В. Александрові за прощальне слово під час тризни.

Окрему сердечну подяку складаємо Паням із Товариства „Молодих Жінок" за приготування прийняття; Членам Товариства „Св. Імени" за „Вервицю" при домовині, та Членкиням „Апостольства Молитви" за асисту.

Сестрам Василіянкам, Учительській Громаді в Шикаґо, Марійській Дружині ім. Св. Тереси, 22-му Відділові Союзу Українок, Українознавчій Школі та Шкільним Дітям, дякуємо за молитви, вияви симпатії та доброго серця.

Дякуємо д-рові Фаріонові за дбайливу 1½ річну лікарську опіку.

Вкінці похоронному заведенню п. Музики в Шикаґо за фахове й совісне полагодження всіх формальностей, щиро дякуємо.

Хай Всевишній відплатить Всім обильними ласками.

Тяжким горем прибиті,

ДІТИ, ВНУКИ і ПРАВНУКИ

П. С. Під час похоронної тризни на заклик п-ні Омеляна Цяпки, присутні зложили на допомогу Залишенцям та на Інвалідів 51.00 долярів. Жертводавцям щира подяка.

УКРАЇНСЬКІ УСТАНОВИ! УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДЯНИ!

ПРИБЛИЗНО ЗА ТИЖДЕНЬ, БО 31-го БЕРЕЗНЯ 1964 РОКУ КІНЧАЄТЬСЯ ДІЛОВИЙ РІК 1963 УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ФОНДУ.

ПОДБАЙТЕ, ЩОБИ НА СПИСКУ ЖЕРТВОДАВЦІВ НЕ БРАКУВАЛО ВАШОГО ІМЕНИ Й ІМЕНИ ВАШИХ УСТАНОВ.

НЕГАЙНО ЗЛОЖІТЬ СВІЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ДАТОК У МІСЦЕВОМУ ВІДДІЛІ КОМІТЕТУ, АБО ПЕРЕШЛІТЬ ПРЯМО ДО ЦЕНТРАЛІ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ.

ПОДБАЙТЕ ПРО ТЕ, ЩОБ ПОЖЕРТВА НАСПІЛА ДО ГОЛОВНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ УККА НЕ ПІЗНІШЕ 30-го БЕРЕЗНЯ ЦЬОГО РОКУ.

Мистецтво
НОТАТКИ ОМУА

Любомир Кузьма — маляр-мрійник

Любомир Кузьма: „Водоспад у лісі".

Таке окреслення належить М. Осінчукові висловлене на замкненому обговоренні виставки Л. Кузьми членами Мистецтвознавчої Секції ОМУА. Влучне окреслення створює найдогідніший вихідний пункт для оцінки творчости нашого мистця, який займає вийняткове становище в нашому мистецтві і особливе становище в зіставленні загальними тенденціями панівних течій світового мистецтва. Однодумець чи противник мистецько-ідеологічних позицій мистця, мусять одностайно визнати, розглядаючи його творчий дорібок, що він має мужність в добі отарного гону за новизною, здебільша коштом потоптування елементарних естетично-моральних норм, послідовно крокувати власним шляхом, здійснювати власні творчі видива, вирощені в контемпляційному сприйманні природи: рістні, красвидих далей, містерійного пов'язання коріння, грибів, ріні, налитого буянням животворних соків листя, трави, паростків. Має в своїй творчій філософії Кузьма щось з естетичного пантеїзму українського селянина, що на якійсь площині зустрічається з творчими самовиявленнями Довженка, Коцюбинського, Антонича, Свідзінського, які, кожний на свій лад, з'ясовували нам в індивідуальному мистецтві дух селянської творчої стихії, вчарований в народне словесне й пісенне мистецтво.

Спрощувач мистецьких явищ, міг би творчість Кузьми прирахувати до реалізму відтворчого типу. Але так далеко не є. Хоча деякі стилеві познаки заохочують нас до присднання Кузьми до школи „ново-речивістів", проте ідейна суть образів мистця, головно коли їх розглядаємо в груповому зіставленні, цю приналежність заперечують.

Кузьма, змальовуючи природу, „вмальовується" в деталі об'єкту до тієї міри, що переступає межу зображування, переступає її та ставить точку споглядання наче б від нутра предмету. Ця пасія вникання в предметову суть шляхом кропітної деталізації, зовсім не порушує побудови самого предмету, як це ставалося у деяких експресіоністів, що вивертали предмет як рукавичку, деформували його, а у відформленні знаходили нагоду впорскувати в нього ідеї далекі від сутності самого предмету, від його природи.

Кузьма любить природу, а змальовуючи її, здебільша оту первісну, без доторку заяложеної долоні цивілізації, вслухується в нечутну для звичайного вуха мелодію, що супроводжає таємні процеси росту, квітування і виникання, з віджитих уже, нових органічних творів. Орнаментування сюжетів з дикої природи, він переносить навіть на свої фігуральні композиції, в більшості з дітьми. В цих творах прозраджує мистець дуже своєрідну настанову сюрреаліста, який внутрішньою напругою відчування і позапредметовим спогляданням, вгортає свій твір атмосферою незвичайного.

Малює залюбки Кузьма рідкими техніками, як яєчна темпера і енкавстика. Ці техніки надають його образам багато своєрідности, але при тому, не во гнів йому, вони в деякій мірі зв'язують не тільки свободу вислову мистця, але й вожливості вислову. Довговічність образу, гарантована цими техніками, це мала рекомпенсата за перепони в свободі творення. Але видно, поконування труднощів з пов'язаних з орудуванням нелегкими техніками, прикмет не вдачі Кузьми так же, як прикметне йому опоетизування природи.

* *

Виставка образів Любомира Кузьми у 32-ій залі Українського Народного Дому в Ню Йорку триватиме ще до неділі 29 березня включно. Вона відкрита у вівторок 24, середу 25 і суботу 28 ц. м. від 6 - 9 веч., в неділю 29 ц. м. від 12 - 9 веч.

В. Ласовський

Західня Німеччина не вирікається втрачених східніх земель

Бонн. — Західньо-німецький канцлер Людвіґ Ерґард заявив на великому зібранні вигнанців і втікачів із колишніх східніх земель Німеччини, що прогнання кількох мільйонів німців не дає це легальної підстави до анектування німецьких земель. Ерґард виразно заявив, що Німеччина не зрікається земель, що їх зайняли після останньої світової війни Польща і Совєти та що остаточна розв'язка проблеми східніх кордонів Німеччини може відбутись тільки на мировій конференції з з'єднаною Німеччиною. Однак Ерґард підкреслив мирний характер німецьких територіяльних претенсій і, з очевидним натяком на Москву таврував ті чужі держави, які не хочуть визнати, що Західня Німеччина прагне „жити в мирі і спокою". На тому з'їзді були репрезентовані німці із Східньої і Західньої Прусії, Помор'я, Бранденбурґії і Шлеську. Західні держави теж не визнали ще офіційно західнього кордону Польщі на Одрі-Нисі. З західніх лідерів тільки де Ґоль одверто поручав визнання того кордону у безпосередніх переговорах між Німеччиною і Польщею. Східня Німеччина, за диктатом з Москви, визнає цей кордон.

Рутер проти підтримки Роберта Ф. Кеннеді

Атлантик Сити, Н. Дж. — Голова спілки Об'єднані Автомобільні Робітники ЗДА Волтер Рутер заявив на конвенції цієї організації, що організоване робітництво не може підтримувати кандидатури головного прокуратора Роберта Ф. Кеннеді на становище віце-президента, бо цим більше пошкодили б йому, як допомогли. Рутер сказав: „Декотрі ваші приятелі є вашими найбільшими ворогами в подібних випадках". 2 300 делеґатів на Конвенції прихильно поставились до заяви Рутера, але Джан МекКаррелл, який поставив цей внесок на конвенції, казав, що він поставить свій внесок на те, щоб робітництво таки зайняло становище в цій справі. Рутер казав, що ніхто не старається про кандидатуру на віце-президента, і тому не може цього робити і Роберт Кеннеді, тому робітництво не може вже тепер публічно його підтримувати.

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН у ЗДА

МОДЕРНА ЛІРИКА В ПОРТУГАЛІЇ І БРАЗИЛІЇ

(Доповідь д-р Віри Селянської (Вовк) на літературознавчій секції Академії)

Відкриваючи конференцію і вітаючи гостя з Бразилії, Юрій Лавріненко сказав, що поєднання в одній особі поета Віри Вовк і доктора-професора Віри Селянської (вона викладає в католицькому університеті в Ріо де Жанейро) дає нам можливість вислухати не тільки доповідь про модерну португальсько-бразилійську лірику, а й почути зразки українських перекладів тієї поезії. Молодше покоління поетів дало також довгожданні нові сили на полі літературознавства: крім Віри Вовк, це Богдан Рубчак і Женя Васильківська з Нюйорської Ґрупи поетів. Академія вітає ці нові сили, що так щасливо поєднують у собі вченого, поета, перекладача.

Головні моменти доповіді Віри Вовк: — Обидві держави — Португалія і Бразилія зв'язані тою самою мовою, а в минулому — тою самою історією. Від 1500 року, коли Кабрал відкрив Бразилію, почалися там впливи Португалії, що їх несли кораблі конквістадорів до Землі Святого Хреста, як звучить давня назва країни.

Португалія мала тоді вже великий культурно-історичний іберійський доробок. Вона була европейським вікном у світ 16 століття. Найбільший її поет, сліпий Камоїнс, якраз оспівував пригодницькі виправи малих шведських каравел у своїй епопеї „Лузіяда".

Бразилія ж була цілинною землею. Вона була заселена вздовж узбережжя горстками індіянських племен переважно невисокого культурного рівня, що його ніяк неможна міряти високими культурними осягами інків чи ацтеків. Природньо, що перші століття нового бразилійського духового життя смирно йшли за португальським взірцем, поминаючи слабші французькі і голляндські впливи на північному сході й еспанські на півдні. Згодом, одначе, мірою змішання індіянських, негрських і білих первнів витворюється різниця між португальцями і бразилійцями. Зростає і міцніє в бразилійців свідомість окремішности, що вибухає конспірацією Тірадентеса і розривом з португальською імперією.

Відтоді бразилійська духовість бореться за своє власне „я". Що ж дивного, що мистецький модернізм, включно з архітектурою, малярством, музикою — далеко сміливіший у ній, чим в закованій у традицію Португалії. Португалія показується ще й досі в авантурному, бунтарському світлі, а в Бразилії за тло модернізму править ніщо інше, як наївний, смирний фолкльор.

Португалія лежить між двома культурами: европейською і атлантійською, відціля її своєрідний дуалізм. Модерна її поезія позначена фантастичністю, взаємогрою протилежних понять поганства і містики, песимізму і надії, меланхолії і снаги, сарказму і любови, молодечого шалу і дозрілої мудрости. Португальський модернізм почався 1915 року з журналом „Орфей", де центральними творцями були Карнейро і Пессоа; останній дав національній поезії ліричну велич. Традиційний португальський ліризм зазнавав трансформацій під впливом французького символізму і орієнтальної трансфіґурації реальности, футуризму і неоралізму та інтелектуального гуманізму. З 1945 року з'являється сюрреалізм, але останнім часом він переживається. Молоді поети „монтують" нову поетичну дійсність, в якій стверджується самостійність речей від нашого сприймання, образна автономна структура, геометричні метафори, але тепер уже в рамках „синтаксичної" логіки. Поети перескочили неплідні ідеї „мистецтво для мистецтва" і „мистецтво для моралі", задля найновішої цілі — „мистецтво від людини для людини".

Бразилійський модерністичний рух вибухнув під час Тижня Модерного Мистецтва в лютому 1922 в Сан Павлю — порядком опозиції до набридлих романтичної, парнаської, реалістичної й натуралістичної шкіл. Почалась модерна бразилійська поезія збіркою Марія де Андраде „Шалена Павлісея". Тут виростає мальовниче місто Сан Павльо зі своїми святощами й гріхами, мішаним населенням і різноманітністю мови. Нова поезія наново відкриває Бразилію, індіянська і негрська кров пульсує в кожній новій збірці, як і в творах музики (Вілля-Лобос) та малярська (Кондід Портінарі). Формальні зміни такі: перевага верлібру, мішаних метрів, іронічно-сатиричне зафарблення, перенесення реального в нереальне. Інші ознаки: клич до підсвідомости і співтворчости контрапунктність чи поєднання протилежностей. Скільки поетів — стільки і світоглядів. Найновіша тенденція — перехід від гри слів до людяних глибин — є тільки в зародку; вона є наслідком усвідомлення тієї мертвої точки, на якій тепер перебуває людина, того нігілізму, що може є лише тимчасовим затьмаренням сонця.

Віра Вовк приготувала до друку „Антологію португальської і бразилійської поезії", переклади для якої, як і вступні статті та довідки вона зробила сама. Свою доповідь (що відбулася 15 грудня 1963) вона щедро ілюструвала зразками добірних перекладів. Авдиторія тепло привітала цю її новаторську творчу працю. Теж відзначено, що Віра Вовк стала піонером поетичних перекладів не тільки з португальської на українську, а й з української на португальську. За це їй належиться найвище признання.

Ю. Д.

Бельгія закінчила свій спір з Конґо

Леопольдвіль. — Бельгія і Конґо, колишня бельгійська колонія, закінчили свій близько чотирирічний спір, відколи зараз після проголошення незалежности Конґа — виникли там криваві протибельгійські заворушення, внаслідку яких більшість бельгійців виїхали з Конґа, втративши свої підприємства й посілості. Крім отих приватних грошових претензій — Бельгія мала до конґолійського уряду претензії з титулу бельгійських уділів в конґолійських копальнях міді. Взагалі бельгійці подавали, що Конґо повинно заплатити їм коло 920 мільйонів долярів. З другого боку Конґо мало претензії до Бельгії, що вона завинила коло 240 мільйонів долярів, що їх обіцяла перед признанням Конґу самостійности в 1960 році. В минулому тижні перебував в столиці Конґа більгійський міністер закордонних справ Поль Генрі Спаак, який перед від'їздом до Бельгії склав разом із конґолійським прем'єром Сирілем Адулею спільну заяву про мирне полагодження. Як виглядає те замирення у фінансових справах — детайлів не проголошено.

ГУБЕРНАТОР СКРЕНТОН ПРИЙНЯВ БИ НОМІНАЦІЮ НА КАНДИДАТА НА ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТА

Гаррисбурґ, Па. — Губернатор Пенсилвенії заявив в телевізійному інтерву, що він погодився б прийняти номінацію на кандидата на віце-президента, коли б Конвенція йому це запропонувала. Два тижні тому він казав, що не погодився б бути кандидатом на віце-президента. Тепер він заявляє, що не буде сам старатися про номінацію, але якби йому запропонували якийсь крайовий пост (президентуру або віце-президентуру), то він погодився б прийняти номінацію навіть на пост віце-президента.

Посмертні згадки

БОГДАН МІЛЛЕР - ТОПОЛЬНИЦЬКИЙ, член Т-ва ім. Т. Шевченка 484 Відд. УНСоюзу в Ютиці, помер 1 березня 1964 р. на 54-му році життя. Покійний нар. в с. Струсів, пов. Тернопіль, Зах. Україна. Полишив у великому горю дружину Анну, 2 доньки Ірену і Наталку, 2 сестри та брата, всі в Ютиці. Похорон відбувся 4 березня ц. р. з укр. кат. церкви св. Володимира Вел. в Ютиці, з участю двох священиків, родини, членів УНС, приятелів і знайомих, які відпровадили Покійного на Вічний спочинок на цвинтар св. Володимира Вел.

Вічна Йому Пам'ять!
В. Запаранюк, секр.

ІВАН ХОМИЧ, член Т-ва ім. Т. Шевченка 484 Відд. УНСоюзу в Ютиці, Н. Й., помер 3 березня 1964 р. на 38-му році життя. Покійний народився в с. Переброди, пов. Рівно, Західна Україна. До Америки прибув 8 літ тому з дружиною Параскевією, яку полишив у великому смутку. Похорон відбувся 6 березня ц. р. з укр. кат. церкви св. Володимира Вел. в Ютиці, з участю членів УНС, приятелів і знайомих, які відпровадили Покійного на Вічний спочинок на цвинтар св. Володимира Вел.

Вічна Йому Пам'ять!
В. Запаранюк, секр.

ІВАН ГУДЗІЙ, член Т-ва Запорізька Січ 192 Відд. УНСоюзу в Геркімер, Н. Й., помер 8-го березня 1964 р. в Сиракюзах, проживши 45 років. Полишив в глибокому смутку дружину, доньку, сестер і брата та дальшу родину. Похорон відбувся 11 березня ц. р. в Геркімер, Н. Й.

Вічна Йому Пам'ять!
М. Політило, секр.

ІВАН ЛИЦЮСЬ, довголітній член Б-ва Преображення Господнього 29 Відд. УНСоюзу у Нантікок, Па., помер 16 лютого 1964 р., проживши 78 років. Покійний народився в с. Ольховець, пов. Кросно, Західня Україна. Полишив у великім смутку дружину Марію, зам. дочку Анну, сина Теодора, внучку і 3 правнуків, сестру Анну та чисельну родину. Похорон відбувся 20 лютого ц. р. з похоронного заведення до церкви Преображення Господнього при участі родини і приятелів, а відтак на цвинтар Преобр. Господнього в Нантікок, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
О. Маліщак, секр.

ІЛЬКО ЛИБУЗА, член Б-ва св. Василія 168 Відд. УНСоюзу в Перт Амбой, Н. Дж., помер 22 лютого 1964 р., проживши 69 років. Покійний народився в с. Малковичі, повіт Перемишль, Україна. Полишив у великому смутку дружину Анну, дочку Ольгу, сина Володимира, 2 зятів Юрка і Володимира і невістку Розалію та 5 внуків. Похорон відбувся 25 лютого ц. р. з пох. заведення при участі родини, знайомих та членів Б-ва на цвинтар в Перт Амбой, Н. Дж.

Вічна Йому Пам'ять!
Гр. Бабин, секр.

ТЕОДОР НІКОЛЕНКО, член 131 Відд. УНСоюзу ім. митр. А. Шептицького при ООЧСУ в Шикаґо, помер по довгій і важкій недузі 5 березня 1964 р. на 62-му році життя. Покійний нар. 25 серпня 1901 р. в Полтаві, Україна. Похоронено Покійного на "Elmwood Memorial" цвинтарі в River Grove, Ill.

Вічна Йому Пам'ять.
Управа Відділу

Розшуки

УШАЦЬКОГО ОЛЕКСІЯ з Горошина розшукують його сестри Марія, Ніна й Ольга. Якщо хтось знає що про нього, дуже просимо повідомити на адресу:
Ushazka Olga
c/o 18 Leland Avenue
Toronto 18, Ont. Canada

ТАРЗАН, ч. 5210. Мавпа проти Тарзана.

Велика мавпа хотіла розчавити Боббі, але лютий білий велетень нагло з'явився між ними!

Дика бестія заревла і звернулася до нового ворога — людини!